

SPOJRZENIA

JAPONIA WEDŁUG ZACHODU,
ZACHÓD WEDŁUG JAPONII

西洋と日本
見方、それぞれ

Próbka książki wyłącznie do celów informacyjnych.

© Copyright by Wydawnictwo KIRIN

SPIS TREŚCI

Przedmowa.....	9
Elżbieta Kostowska-Watanabe Basil Hall Chamberlain i Lafcadio Hearn – ich dwie Japonie.....	13
Arkadiusz Jabłoński Japonia okiem NIE-Japonii: stereotypy, relacje niedbale i ich twórcy.....	37
Renata Iwicka Japonia w (pękniętym) lustrze Zachodu według Ryūnosuke Akutagawy.....	63
Olga Mądrowska „Długie nosy” w japońskich oczach – wizerunek obcokrajowca w drzeworycie japońskim.....	79
Natalia Stecka Japonizm w malarstwie polskim na przełomie XIX i XX wieku.....	105
Marta Ławniczak Fascynacja Zachodem Akiry Kurosawy we wczesnym okresie twórczości.....	121
Adrianna Wosińska Japonia i Japończycy w kinematografii zachodniej.....	141

Joanna Bojda

Tęsknota za Tokio. W poszukiwaniu prawdziwego obrazu –
Tokyo-Ga Wima Wendersa..... 205

Ewa Tomporek-Fukuoka

Fenomen japońskiego *haragei* na tle zachodnich teorii
komunikowania i filozofii dialogu 229

Spojrzenia: Japonia według Zachodu, Zachód według Japonii.
Streszczenia w języku polskim 263

*The views. Japan in the eyes of the West, the West in the eyes of
Japan. Abstracts* 269

Spojrzenia. Japonia według Zachodu, Zachód według Japonii

Streszczenia w języku polskim

Elżbieta Kostowska-Watanabe

Basil Hall Chamberlain i Lafcadio Hearn – ich dwie Japonie

Nowoczesna historia Japonii zna typ *gaijina*, który przyjeżdżając z zamiarem krótkiego pobytu „wsiąka” w Japonię, najpierw zafascynowany, a potem już po prostu zdomowiony i nie wiadomo kiedy spędza w Japonii większą część swego życia. Sądząc z tego, co po tym rodzaju rezydenta pozostaje, przytrafia się to niezwykle często ludziom o dużej wrażliwości i przenikliwości. Artykuł przedstawia dwie interesujące postaci przełomu XIX i XX wieku: jedną z nich jest Basil Hall Chamberlain, drugą – Lafcadio Hearn. Obaj napisali dużo o Japonii, ale ich zainteresowanie Japonią oraz stosunek do tego kraju były bardzo różne. Odmienne też zapisali się w pamięci Japończyków.

Arkadiusz Jabłoński

Japonia okiem NIE-Japonii: stereotypy, relacje niedbałe i ich twórcy

Japonia funkcjonuje od dłuższego czasu w oczach świata tak zwanego Zachodu jako byt ikoniczny, pozostając niezmiernie podatna na relacje nacechowane ekstremalnie. Mimo że nie sposób naturalnie wykluczyć ze sceny komunikacji międzykulturowej stereotypów, jako jedynych częstokroć schematów rozumowania, jakie w kontekście doraźnego wyjaśnienia hete-

rogenicznych wzorców zachowań właściwych dla odmiennej kultury nie-fachowi odbiorcy relacji z Japonii są w stanie przyswoić, poprzestając na poziomie stereotypów nie sposób uzyskać efektywnej interpretacji niezna-nej odbiorcy kultury. Tym bardziej jednak nie są w stanie przybliżyć zja-wisk kultury obcej odbiorcy rodzimemu relacje niedbałe, nacechowane de-struktywnym orientalizmem i ksenofobią. Wybrane przykłady takich rela-cji dostępnych współcześnie dla polskiego odbiorcy zanalizowano w ni-niejszym artykule z zamiarem zobrazowania rozlicznych ślepych zaułków ksenofobicznego nastawienia autorów do niezrozumiałych dla nich zja-wisk kultury heterogenicznej. Autorzy ci niezmiernie konsekwentnie wy-kazują tendencję do przyjmowania wobec takich zjawisk postawy niedba-łego lekceważenia, z godnymi pożałowania konsekwencjami dla jakości dostarczanych odbiorcy końcowemu informacji.

Renata Iwicka

Japonia w (pękniętym) lustrze Zachodu według Ryūnosuke Akutagawy

Akcja większości opowiadań Ryūnosuke Akutagawy rozgrywa się w Ja-ponii. Jest to Japonia czterech okresów – Heian, wprowadzenia chrześci-jaństwa, początków Meiji i współczesna. Na takim tle pisarz odmalowy-wał ludzką egzystencję, ale nie był to obraz radosny. Japonia, którą oglą-dał w lustrze europejskiej myśli filozoficznej i literackiej, nie była miej-scem przyjaznym ani pocztówkowym. Idee zachodnie w połączeniu z ta-lentem pisarskim Akutagawy zrodziły niepokojący, lecz fascynujący do dzisiaj świat krótkiej prozy psychologizującej.

Olga Mądrowska

„Długie nosy” w japońskich oczach. Wizerunek obcokrajowca w drzewo-rycie japońskim

Na przestrzeni wieków pojawianie się obcokrajowców w hermetycznym środowisku Wysp Japońskich zawsze wzbudzało duże emocje. Początkowo traktowani byli z ciekawością, w wyniku różnych konfrontacji z czasem przechodzącą w niepokój, niechęć i jawną nienawiść. Problem rozwiązano poprzez zamknięcie granic i ścisłą kontrolę handlu na wyznaczonych obszarach. Jednak w obliczu przemian cywilizacyjnych ostatecznie przybycie obcych nacji do Japonii było nieuniknione. Nieznany świat, jaki wkroczył do Japonii po okresie izolacji, na nowo zachwycał i niepokoił. Ciekawość zaspokajano poprzez tworzone i rozpowszechniane w tym okresie drzeworyty typu *yokohama-e*, nazywane tak od nazwy portu Jokohama. Przedstawiają one Anglików, Francuzów, Holendrów, Amerykanów, Rosjan oraz Chińczyków nie tylko w scenach rodzajowych, portretach czy pejzażach, ale także w scenach erotycznych i wymyślonych ilustracjach zachodnich stolic.

Natalia Stecka

Japonizm w malarstwie polskim na przełomie XIX i XX wieku

Niniejsza praca analizuje wpływy i inspiracje sztuką Japonii wśród polskich malarzy. Po wstępie przedstawiającym powstanie słowa japonizm i początki fascynacji japońską sztuką w Europie, opisuje pierwsze spotkania z nią polskich artystów. Omówiony został także wpływ polskiego kolekcjonera Feliksa „Mangghi” Jasieńskiego na znajomość kultury Japonii oraz jego działalność w czasopiśmie „Chimera”. Praca analizuje rozwój japonizmu w Polsce na przykładzie trzech etapów, w których to pierwszy manifestuje się obecnością orientalnego przedmiotu na dziele malarskim, drugi czerpie inspiracje z tematyki przedstawianej na drzeworytach japońskich, natomiast ostatni obrazuje głębokie zrozumienie tematu, zapożyczając elementy kompozycji stosowane w sztuce japońskiej.

Marta Magdalena Ławniczak

Fascynacja Zachodem Akiry Kurosawy we wczesnym okresie twórczości

Artykuł przedstawia zainteresowania i pasje Akiry Kurosawy, które zrodziły się w młodości i odegrały istotną rolę w trakcie realizacji jego pierwszych filmów oraz pojawiały się później notorycznie, jako stałe elementy warsztatu twórczego reżysera. Poza unikalnymi informacjami biograficznymi poddano szczególnej analizie dwa filmy powojenne, zaliczane obecnie do nurtu rozliczeniowego – *Pijany anioł* (1948) oraz *Zbłąkany pies* (1949), stanowiące modelowy przykład kosmopolitycznych, humanistycznych poglądów ich realizatora oraz będące pewnego rodzaju „fuzją międzykulturową”.

Adrianna Wosińska

Japonia i Japończycy w kinematografii zachodniej

Choć Japonię w kinematografii zachodniej utożsamia się głównie z hollywoodzkimi hitami ostatnich lat, historia filmowych przedstawień tego kraju liczy blisko 100 lat. Obraz ten z oczywistych względów ewoluował – zmieniała się wiedza na jego temat, warunki polityczne, przez pryzmat których Zachód widział Japonię, a także podejście samych obserwatorów, którzy początkowo wyznawali typowy dla początków XX wieku orientalizm, lecz z czasem dokładali mniej lub więcej starań, by wytwory własnej wyobraźni zastąpić autorskimi wnioskami i obserwacjami. Niniejszy artykuł stanowi próbę nakreślenia najważniejszych wątków pojawiających się w zachodnich, przede wszystkim amerykańskich filmach w odniesieniu do Japonii, starając się jednocześnie wskazać przypuszczalne ich źródła.

Joanna Bojda

Tęsknota za Tokio. W poszukiwaniu prawdziwego obrazu – Tokyo-Ga Wima Wendersa

Przedmiotem artykułu jest film *Tokyo-Ga*, zrealizowany przez Wimę Wendersa w 1985 roku. Stanowi on dokumentację jego podróży do Tokio, która miała na celu złożenie hołdu japońskiemu reżyserowi Yasujirō Ozu oraz odszukanie miasta widzianego przez Wendersa w jego filmach. Poprzez próbę odnalezienia obrazów filmowych Ozu we współczesnym Tokio, zostaje skonfrontowany z nową, inną sytuacją obrazów. Dlatego najważniejszym zadaniem staje się dla niego określenie kondycji podmiotu filmowego i odbiorcy w świecie zdominowanym przez obrazy elektroniczne, z jakim mamy do czynienia w dzisiejszym Tokio. Analiza filmu ma na celu wykazanie, jaki wpływ wywarła szybka modernizacja i digitalizacja miasta na tożsamość Japończyków oraz ich zachowanie. Podejmuję również próbę odpowiedzi na pytanie, czy powrót do dawnego, tradycyjnego obrazu Tokio z filmów Ozu jest możliwy przy obecnym nadmiarze elektronicznych obrazów funkcjonujących w przestrzeni miejskiej.

Ewa Tomporek-Fukuoka

Fenomen japońskiego *haragei* na tle zachodnich teorii komunikowania i filozofii dialogu

Haragei jest określany przez antropologów jako komunikacyjny fenomen i jest raczej pojęciem znanym tylko w Japonii. *Haragei* jako sztuka empatii służy głównie do niewerbalnego, intuicyjnego porozumiewania się, co w zasadzie nie obejmuje kompetencji zachodniego sposobu myślenia i opartej na wnioskowaniu logice argumentacji. Z kolei w świecie Zachodu otwarta dyskusja posunięta nawet do kłótni ceniona jest jako kreatywne i właściwe działanie dla osiągnięcia celu negocjacji. Artykuł przedstawia kluczowe idee stojące za koncepcją *haragei*, jego zestawienie z zachodnim modelem dialogu oraz próby analizy oraz praktycznego wdrożenia japońskiego modelu komunikacji niewerbalnej w zachodniej sztuce negocjacji i perswazji.

Spojrzenia. Japonia według Zachodu, Zachód według Japonii

Autor: Adrianna Wosińska (red.)

Książka przedstawia rozmaite przykłady, jak w kolejnych stuleciach postrzegały się wzajemnie Japonia z Zachodem. Są to zarówno przykłady historyczne, jak i bardzo współczesne; sięgają do literatury, sztuki, filmu i filozofii dialogu. Różnorodność odczuć i interpretacji sprawia, że trudno mówić o jednolitym, spójnym wizerunku Europy i Ameryki w oczach Japończyków czy Japonii w oczach mieszkańców Zachodu. Świadczy jednak o tym, że owa fascynacja, mająca swoje początki w historii sprzed wielu stuleci, wciąż trwa i nie przestaje kształtować umysłów po obu stronach kuli ziemskiej.

Liczba stron: 274

format: A5

okładka: miękka

data wydania: październik 2013

cena detaliczna: 34,90 zł

patronaty: Torii, Centrum Studiów Polska-Azja, Japonia Online, Nasza Japonia

Do kupienia na:

<http://sklep.kirin.pl/pl/ksiazki/672-spojrzenia-japonia-wedlug-zachodu-zachod-wedlug-japonii.html>